

Сутність політичної свободи за Джозефом Разом

Вінницький національний технічний університет

Анотація

Розглянуто важливі питання моралі й політики, природи свободи і влади, моральні засади прав, рівності, свободи особи. Доктрина свободи, сперта на ідею автономії, припускає принцип шкоди. Так само, як і цей принцип, вона приводить до висновку, що насильство застосовувати можна тільки з метою запобігти шкоді. Презумпція свободи затушовує проблеми, що їх породжує ліберальна позиція. Це означає, що тягар доказу тисне на тих, хто обстоює обмеження свободи. Тому дуже важливо для кожного з нас розуміти сутність політичної свободи. Таким чином зазначене підтверджує актуальність даних досліджень.

Ключові слова

Політична свобода, презумпція, лібералізм, влада, політика, образ свободи.

Abstract

The important issues of morality and politics, the nature of freedom and the power of human moral principles, equality and freedom. The doctrine of freedom, an idea supported by the autonomy principle involves damage. Just as this principle, it leads to the conclusion that violence can only be used to prevent damage. Presumption of freedom obscures the problems of generating a liberal position. This means that the burden of proof puts pressure on those who advocate restricting freedom. It is therefore important for each of us to understand the essence of political freedom. Thus stated confirms the relevance of these studies.

Keywords

Political freedom, presumption, liberalism, government, politics, freedom image.

Політична свобода має відношення до теорії лібералізму. Лібералізм – політична традиція, яка стала однією з провідних політичних сил у так званому західному світі.

Для того, щоб зрозуміти сутність політичної свободи, потрібно розглянути також важливість політики. Для зручності Джозеф Раз розділяє політичну теорію на дві частини: політичну етику й теорію інституцій. Політична етика полягає в засадах, які повинні спрямовувати політичну дію. Теорія інституцій полягає в тому, що цими інституціями являються саме держава та її органи, тобто не всі політичні організації. Також Джозефом Разом доведено, що загальне політичне гасло «свобода» не пов'язане з лише однією цінністю.

Дуже важливим питанням є сутність презумпції свободи. Іноді її вважають основним спільним принципом для всіх прихильників свободи. Більша частина суспільства проінформована лише про презумпцію невинності, яка надає докази щодо невинності людини в скоєному злочині. Проте презумпція є набагато глибшим поняттям. Іноді її вважають не мрією про свободу, а справедливістю, рівністю та певним переліком прав, за які ведуть запеклу боротьбу. Один елемент складності презумпції – тягар наведення доказів, який застосовується тоді, коли одна зі сторін спору або незгоди, звільняється від обов'язку допомогти встановити істину, або тоді, коли вона неспроможна цього зробити. Деякі політичні теоретики прагнуть покладатися на презумпцію свободи, яку вважають напрямним принципом політичних інституцій.

Є ще й друге значення слова «презумпція». Наприклад, презумпція смерті. Її суть полягає в тому, що коли про людину багато років ніхто не має ніяких відомостей, її вважають мертвою. Це означає, що дана презумпція дає дозвіл діяти так, неначе той чи інший факт є доказом, хоча певних підстав вважати, що факт – це доказ, немає. Іноді презумпція може діяти так, що забороняє дію на підставі тієї чи іншої версії, навіть якщо вона підкріплена певними доказами. Саме так діє презумпція невинності. І навіть якщо хтось має вагомі підстави вважати людину винною, якщо він шанує цю презумпцію, то він зобов'язаний ставитися до тієї людини як до невинної. Ця існуюча презумпція підтримує аргументи на користь свободи.

Розглянемо третє значення презумпції, яке вживається в повсякденній практиці. Зазвичай воно свідчить про існування незаперечної підстави вірити в щось, що цілком досить, аби виправдати віру. Проте важливо враховувати всі фактори, що впливають на ситуацію, але це не можливо, тому підстава вірити є, але не остаточна, потрібно трохи часу, аби в ній впевнитися.

Але в деяких випадках презумпція виступає загальним поняттям. Повернемося до того, що свобода не є однією чіткою цінністю, як і презумпція не являється чимось конкретним. Вона не надає більшої ваги нашій відданості ідеї створити сім'ю, ідеї релігійної свободи, свободи слова порівняно з бажанням мати свободу вчинити злочин. Все це різні свободи, і презумпція не надає їм однакової ваги, не ототожнює їх, не говорить, які з них важливі, а які ні, і чому. Її принцип занадто розмитий та не чіткий, і це призводить до випущення з поля зору проблем, які ставлять за мету утвердження свободи. Через цей принцип проблеми не вирішують, а обходять.

Презумпцію свободи часто плутають з консервативною презумпцією, яка вказує на те, що потрібна причина для якихось змін, а не для їхньої відсутності. Вона є слабкою та показує, що будь-які зміни можуть бути небажаними через те, що вони не принесуть користі чи не виправдають втрати, не компенсують їх. Також вона припускає, що пропозиція, яка обмежує свободу, не повинна прийматися, якщо для цього не надано вагомих причин, підстав. Тому цей принцип не є принципом.

Чи можна просто заявити, що свобода є цінною? Джозеф Раз назвав це «Простим принципом». Він пояснює те, що є підстава заперечувати будь-яке обмеження свободи, тому що політичний акт, який обмежує свободу, вимагає обґрунтування та підтвердження, яке спростовує ту підставу чинити такі дії. Також потрібно пам'ятати, що обмеження важливіших свобод – це більше обмеження свободи, ніж обмеження менш важливих. Цей момент є ключовим. Він пояснює чому деякі свободи є важливими, а інші – ні. Запереченням свободи вважають і примушення когось діяти у певний спосіб. Ясне формулювання теорії політичної свободи полягає великою мірою у відборі різних відповідей на запитання щодо того, чи примус є обмеженням свободи і чи ми не самі створюємо собі певні обмеження. Це можна спостерігати в різних ситуаціях, наприклад, коли нам говорять, що нас очікує небезпека в парку чи іншому місці, нас ніхто не тримає та не забороняє нам йти туди, але ми самі створюємо собі такі обмеження свободи, хоча нас не змушують ні до чого, але страх виграє.

Необхідно розглянути і зв'язок між автономією та свободою. Автономія – це складова частина доброго життя, якщо воно є власним творінням. Наприклад, Жан Поль Сартр вважає свободу людини здатністю до автономії. Але Джозеф Раз вважає, що свобода має чіткі межі, як і автономія. Наприклад, в деяких країнах право голосу не має такого символічного значення, як у нас. Позбавлення особи такого права – тривіальна справа. Такі чинники не применшують важливості негативної свободи, вони ускладнюють її оцінку. Автономія має цінність не лише в тому випадку, якщо вона спрямована на добро, а й коли здійснює поганий вибір. Особиста автономія – необхідний елемент нормального життя.

В чому ж полягає образ свободи? Доктрину свободи відносно ідеї автономії характеризують три основні риси. Перша з них – стимулювання та захист позитивної свободи, описаної як здатність до автономії. Друга – обов'язок держави не тільки оберігати свободу від утисків, а й стимулювати її, створюючи необхідні для неї умови. Третя – не домагатися якоїсь мети шляхом обмеження автономії людини, якщо такий вчинок не викликаний потребою захистити або стимулювати автономію тих чи інших осіб. Також доктрина свободи пов'язана з автономією припускає принцип шкоди. Це призводить до висновку, що застосовувати

насильство можна лише з метою запобігання шкоді. Але цей погляд відрізняється від ліберальних суджень.

Свобода, яка формується на страхіві перед громадянським конфліктом, як і свобода відносно ненадійності урядів, залежить від доктрини «ідеальної свободи». Ці доктрини свободи дають нам свободу недосконалістю, непідвладністю урядовим рішенням, отже, це засвідчує, що повна свобода – недосяжна.

СПИСОК ВИКОРИСТАНОЇ ЛІТЕРАТУРИ / REFERENCES

[Раз Джозеф «Моральні засади свободи» Пер. з англ. В. Василюка та О. Тереха. – К.: Веселка, 2001. – 431с.]

<http://osvita.ua/vnz/reports/philosophy/12854/> – Філософська концепція свободи Жана Поля Сартра

<http://subject.com.ua/philosophy/osnovi/88.html> – Концепція Жана Поля Сартра

<http://techtrend.com.ua/index.php?newsid=5655> – Технічна енциклопедія Tech Trend. Політична свобода

http://gazetaslovo.at.ua/news/politichna_svoboda/2013-03-23-294 – Газета «Слово». Політична свобода.

Гримайло Ольга Сергіївна, студентка Вінницького національного технічного університету факультету менеджменту, м. Вінниця, olichka.lialka@gmail.com, МОз-14(б).

Науковий керівник: Головащенко Ірина Олегівна – кандидат філософських наук, доцент кафедри філософії та гуманітарних наук Вінницького національного технічного університету, місто Вінниця.

Olia Hrymailo, a student of Vinnytsia National Technical University Institute of Management, s. Vinnytsia, olichka.lialka@gmail.com, Moz-14(b).

Supervisor: Iryna Holovashenko - PhD, associate professor of philosophy and humanities Vinnytsia National Technical University, the city of Vinnytsia.